

JÓ GYAKORLAT NEVE:	Varázsdoboz - pedagógusoknak
Jó gyakorlat témája:	A kooperatív módszer használatának alapjai

Adatok

Ajánlott helyszín:	tanterem, csoportszoba
Érintett évfolyam(ok):	pedagógus kollégák
A foglalkozás típusa:	belső tanári továbbképzés
Időkeret:	2 x 90 perc
Pedagógiai, nevelési célok:	érzékenyítés új, a tanulói együttműködést támogató módszerek használatára, a kooperatív módszer, a négy alapelv - építő egymásrautaltság, egyéni felelősség, egyenlő részvétel, párhuzamos interakció – ismertetése, az alapszabványok használatának fejlesztése saját élményen keresztül
Témagazda neve, intézménye, elérhetősége:	Tarczal-Márta Edit, Szegedi Ágnes - Karolina Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium tarczal.marta.edit@gmail.com , +36 20-579-5790
Módszertan:	kooperatív csoportmunka, játékosítás (gamifikáció)
Eszközök:	kooperatív „Varázsdoboz”: nyomtatott sablonok, számkártyák, tallérok, visszajelző kártyák, színes ceruzák, filctoll, projektor, laptop (tanári)
Tartalmi leírás:	Az élet egyre több területén válik nélkülözhetetlenné az együttműködő teammunka, és erre az iskolának is reagálnia kell. Ennek fontos eleme lehet az ún. szociális kompetenciák fejlesztése, amelynek egyik leghatékonyabb eszköze a csoportmunka. Az iskolában megszerzett tudást az életben többnyire csoporthelyzetben kell alkalmaznunk, ezért fontos, hogy az iskola felkészítsen erre. A csatolt foglalkozást egy péntek délután tartottuk meg 11 főnek. A cél egyrészt az volt, hogy sajátélményen keresztül tapasztalják meg a kollégák a módszer „másságát”, másrészt mindenkinek olyan feladatokat, játékokat, sablonokat adtunk a kezébe, amit saját tantárgyára adaptálva könnyen, gyorsan használhat a tanítási óráin.
Mellékletek:	a foglalkozás leírása, diák, sablonok
További információk:	Források: A PowerPointben használt képek forrásai a bemutató jegyzet részében jelölve ill. a foglalkozás leírásának végén találhatóak. Az összeállított anyagban lévő források megtekintésének utolsó dátuma: 2018. május 27.

Kooperatív tanulás

Szerző: Dr. Spencer Kagan Ökonet Kft, Budapest 2001

Csoportmunka-tervezés 3. kiadás

Szerzők: Elizabeth G.Cohen, Rachel A. Lotan

Digitális Esélyegyenlőség Alapítvány

Idő	Az óra/foglalkozás menete	Megjegyzések
0-10 perc	Bevezetés Miről lesz szó a délutánon Én mióta használom a kooperatív módszereket, hogyan kezdtem Feladatlap kiosztása, megbeszélése (2. melléklet) Bemelegítő játék: A terem két végébe álljatok két csoportba a következő szempontok szerint (amit először mondok elől álljanak, akit másodszor azok hátul): humán szakos - reál szakos dolgoztatók órán csoportban - nem dolgoztatók órán csoportban	11 fő vett részt a foglalkozáson, a teremben 3 db 4 fős csoportnak való munkahelyet alakítottam ki. Ha idegen iskolában tartok továbbképzést, akkor az elején bemutatkozom, itt most azt meséltem el, hogy hogyan kezdtem én foglalkozni kooperatív tanítással. A feladatlapra írhatták fel a délután során, hogy milyen módszereket mire használtunk és a foglalkozás végén ezekből, állítottunk össze egy képtárlátogatást. Bemelegítő játékkal az új kollégát akartam kicsit beilleszteni a csoportba, hiszen a többiek ismerték egymást, illetve a „péntek délután van és holnap is tanítunk” hangulatot oldani.
11-21 perc	Gyűjtsétek össze csoportban az iskolával szemben támasztott elvárásokat! 1. csoport: család elvárásai 2. csoport: világ (munkaadók) 3. csoport: iskolanővéri rend elvárásai közösen: gyerek elvárásai	Szándékosan minden hibát elkövettem, amit csoportfeladat kiadásnál lehet. Nem adtam pontos utasítást, időkorlátot nem mondtam, nem törődtem velük, addig vártam, amíg már mindenki unatkozott, amikor a visszajelzést vártam a munkáról, nem szólítottam senkit, a földet néztem, nem tudták, hogy ki szólaljon meg.
22-25 perc	Hogy éreztétek magatokat az előző feladat megoldása során?	Megfogalmazták, hogy nem komfortos nekik, nem érezték jól magukat és „ha ez a kooperatív csoportmunka, akkor jaj szegény gyerekek”. Ekkor árultam el, hogy csaltam és minden hibát elkövettem a csoportmunka kiadásánál, amit csak lehet.

26-40 perc	Csoportmunka vs. kooperatív csoportmunka	A délután leghosszabb elméleti része volt én mondtam el a különbséget a két csoportmunka között, majd mutattam rá gyakorlatomból vett példákat is.
41-50 perc	Mi van a dobozban? Kooperatív doboz tartalmának megismertetése. Kooperatív órán használt szerepek ismertetése. (3. melléklet)	Dobozokat pakolták ki, példákat említettem, hogy mit mire használok belőle. Felelősök feladatainak megbeszélése, lap kiosztása, amin fel vannak sorolva a felelősök feladatai, csoportonként egy lapot adtam. Itt már 2 db 4 fős és egy 3 fős csoportban dolgoztak a kollégák.
51-61 perc	Szakértői mozaikban feldolgozni a kooperativitás 4 alapelvét. (4. melléklet) Feldolgozás ablak módszerrel (5. melléklet) Ismertetés (szóvivők beszámolója)	A szakértői csoportokat számkártyákkal hoztuk létre, mindenki húzott 1-4 közötti számkártyát, akiknél 1 volt első csoport, akiknél 2 második csoport... Minden csoportba 3 ember került, egybe kettő, oda én is beálltam. Új csoportban felelősök választása. 4. melléklet 1-1 alapelvének elolvasása (eszközfelelős viszi a csoportnak), ablak 3 külső részének kitöltése (mindenki magának írja), közös megegyezés beírása középére (írnok írja). Időfelelős méri az időt.
62-70 perc	Füllentős Minden csoport az általuk feldolgozott anyagból kitalál, két igaz és egy hamis állítás, felolvassák, a többi csoportból mindenkinek kézfelnnyújtással jeleznie kell, hogy melyik volt a hamis.	Itt is bevált, ahogy a gyerekeknél szokott, a kollégák nagyon figyeltek, és próbálták egymást becsapni.
71-79 perc	2-2 perces időtartamba mindenki az eredeti csoportjába visszamegy és beszámol a szakértői csoportban végzett munkájáról.	Mivel előtte már a csoport beszámolók elhangzottak, nem kellett a 2-2 perc a megbeszélésre.

80-90 perc	Diák kvartett az elhangzottakból	Feltettem egy kérdést az 4 alapelvvel kapcsolatban, megbeszélték a csoportok, utána választottam a csoportot és abból egy embert a számkártyák segítségével, aki válaszolt a feltett kérdésre.
15 perc szünet		
106-116 perc	Kerekasztal (6. melléklet)	A kooperatív doboz színesceruzáiból választottak színt, mindenki más színnel dolgozott a kiadott lapon. A lapot körbe adták, mindenki egy feladatot oldott meg.
117-120 perc	Javítás kerekasztalban: átsétálás a másik csoporthoz, színessel javítani.	A kollégák is örültek, hogy mozoghatnak a sétálással és érdekes, hogy ők sem ültek le a javításhoz, ahogy a gyerekek sem szoktak.
121-136 perc	Szóforgó PowerPoint alapján (19-24 dia)	Kivetítettem a feladatot elolvasták, 1 percben megvitatták, hogy hogyan kell megoldani, 2 percig gyűjtötték a megoldásokat.
136-141 perc	Javítás: másik csoport átadja a lapját.	Most a helyünkön maradtunk a lapok vándoroltak.
142-152 perc	Kincsvadászat (7. melléklet)	Kétszer játszottuk el, először mindenki magának vadászott. Feladat végén megkérdezték, hogy „ebben mi a kooperatív?”, és magyarázkodtak, mert csak 3-4-et találtak és oldottak meg. Rövid volt az idő, ennyi alatt nem is lehetett egyedül a feladatot megoldani. Hogy lehetne kooperatívvá tenni? - kérdeztem. Másodszor úgy játszottuk, hogy 1 percben taktikát találtak ki a csoportok és egy közös lapot kellett beadniuk, minél több megoldással. Természetesen rájöttek, hogy az a taktika, hogy felosztják egymás között a feladatokat, és nem keres meg mindenki mindent.

153-155 perc	Értékelés	Önértékelés a kooperatív doboz kártyáival. Minden feladatot felsoroltam, amit megoldottunk, fel kellett mutatni, hogy ki mennyire volt aktív. Csoportmunka értékelése során el kellett osztani a tallérokot (4 fős csoportban 5 tallért, három fős csoportban 4 tallért), a plusz egyet (legaktívabbnak kellett adni) nem akarták a kollégák kiadni, de mondtam, hogy muszáj, így végül kiadták.
156-166 perc	Képtár látogatás	A délután során összegyűjtött ötleteket kiraktuk körbe a terembe, mindenki elolvasta a többiekét, ha jó ötletet talált kiegészítette a saját lapját.
167-174 perc	Asszertív zárókör	Egy mondat arról, hogy mit viszel magaddal a mai képzésről.
175 perc	Tanfolyamvezető megköszönni a munkát, kiosztja a segédanyagot (8 melléklet)	

1. melléklet

1. dia

2. dia

Ki is vagyok én? Hogy kezdtem?

- › Matematika- informatika-technika tanár
- › Karolina Szeged
- › Feladatírás eDia
- › Lektorálás Geomatech
- › Hefop, Támop
- › Kooperatív órák 7-8 éve
- › Most ti jöttök!

Tarczal-Márta Edit 2018. 11. 02. 2

3. dia

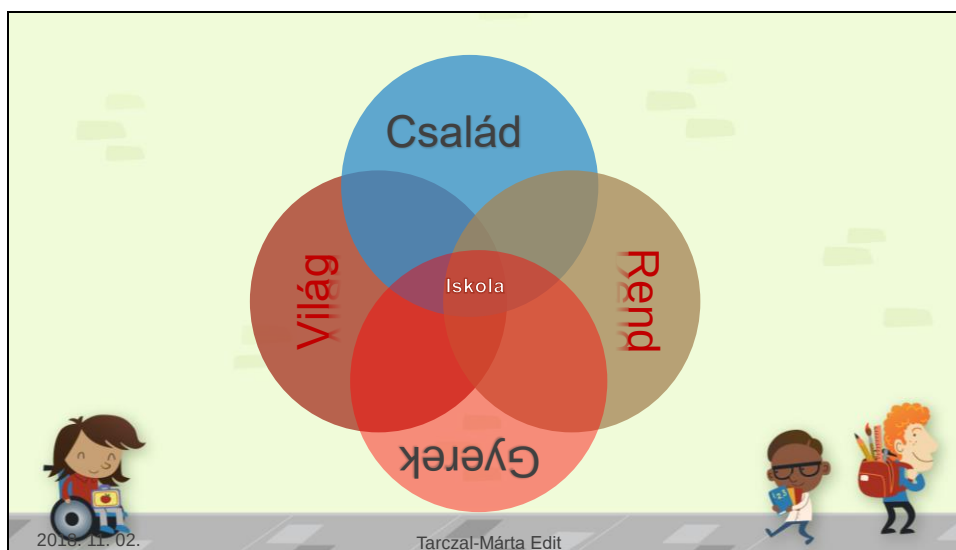
„A pedagógus olyan edző, aki a rendes és a paraolimpiai válogatott tagjait készíti együtt, egyszerre több versenyszámban, néha edzőpálya, síp és minden dopping nélkül egy olyan klubban: amely veszteséges és nincsenek szurkolók...”

Dr. Szivák Judit

Tarczal-Márta Edit 2018. 11. 02. 3

Forrás: <http://pinkzebra.cafeblog.hu/2015/02/05/5-zsenialis-csapatmunka-video/>
Álljunk fel csoportosuljatok!

4. dia

Az iskolát szorító dolgok, Mire és hogyan készítse fel a gyereket az iskola?
Világ: Milyen munkavállalókra van szükség? Milyen készségek a fontosak?
Család: pályaválasztás
Rend: oktatási szabályozások, tanterv, kimeneti követelmények, értékes tagok, katolikus tagok.
Gyerek: jól érezze magát, hasznos tudás, mit és hogyan akar megtanulni

5. dia

Nem volt hiány érzetek az előző feladat kiosztásakor?

Mire lett volna szükségetek?

Minden hibát elkövettem, amit csak lehet a kooperatív csoportmunka során.

(előzetes tudás, eszközök, lap, ceruza, mindenki egyszerre beszélt, szerepek, időkeret)

Ki gondolta rólam, hogy megbolondultam?

Miért kell változtatni és hogyan kell változtatni? Muszáj változni!

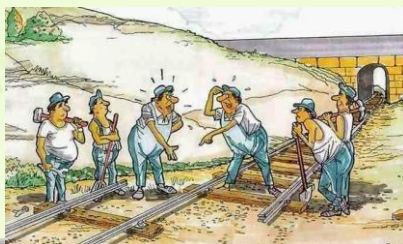
6. dia

Felmerülő kérdések?

Mi a célom?

Milyen munkaformákat érdemes megpróbálni?

Milyen eszközöket használjak hozzá?

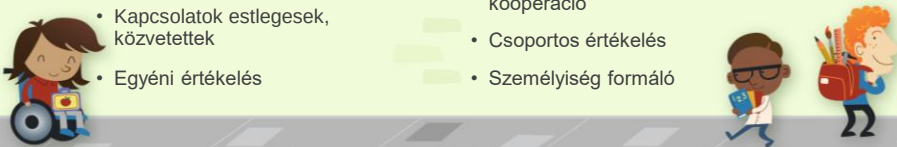
Képforrás: <http://www.perfektpower.hu/pphome/teamwork.htm>

7. dia

Csoportmunka vagy kooperatív csoportmunka

Csoportmunka	Kooperatív csoportmunka
• Azonos feladat • Elszigetelten, önállóan • Nincs megbeszélés, elosztás, egyeztetés • Egyéni feladat, teljesítmény • Kapcsolatok estlegesek, közvetettek • Egyéni értékelés	• Feladatokat egymással kapcsolatot teremtve hajtják végre • Kapcsolat rendezett, tartalmas, célszerű • Csoporton belüli munka megosztás • Előtérbe kerül a kommunikáció, kooperáció • Csoportos értékelés • Személyiség formáló

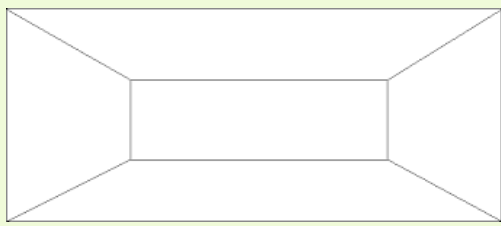

Forrás: fejlesztok.hu/images/modszerek/kooperativ_technikak.pdf

8. dia

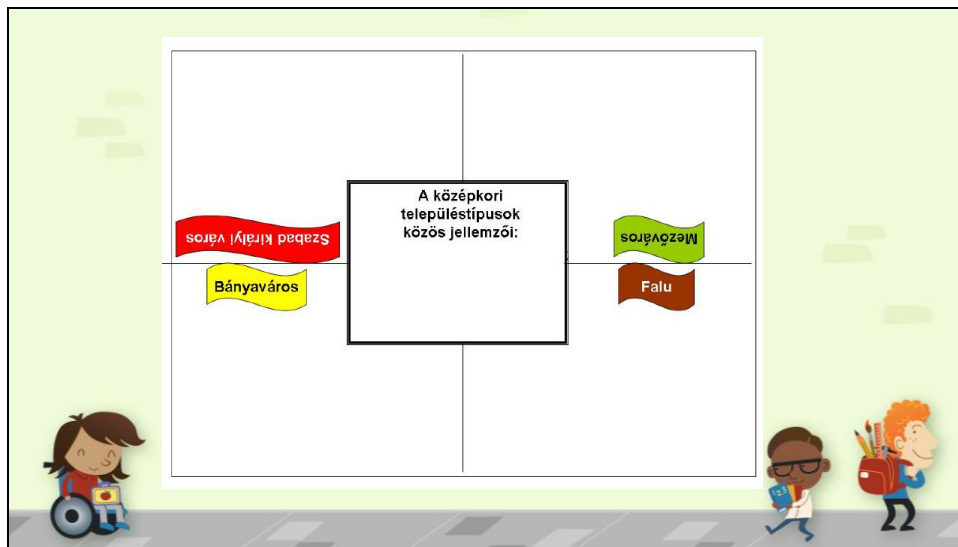
Ablak módszer

- 1.Mit várok a képzéstől?
- 2.Mi aggaszt a képzéssel kapcsolatban?
- 3.Magammal hozott ötletek!
- 4.Mit hagytam otthon?

9. dia

Forrás: <http://tanarbazar.blogger.hu/2016/11/23/ablak-modszer>

10. dia

Forrás: <http://tanarbazar.blogger.hu/2016/11/23/ablak-modszer>

11. dia

Órai felhasználás

- Számhalmazok tulajdonságai
- Egyenletek csoporttagok megoldásai
- Történelem középkori városok jellemzői

12. dia

Miközben az élet egyre több területén válik nélkülözhetetlenné az együttműködő teammunka, az iskola világa makacsul atomizálja a tanulókat.

A felkészítés fontos eleme lehet az ún. szociális kompetenciák fejlesztése, ennek egyik leghatékonyabb eszköze pedig éppen a csoportmunka. Az iskolában megszerzett tudást az életben legtöbbször csoporthelyzetben kell alkalmaznunk, éppen ezért egyáltalán nem mindegy, hogy az iskola felkészít-e az ilyen helyzetekre.

Forrás: http://tanmester.tanarkepzo.hu/kooperativ_tanulas

Kép forrása: <https://pt.dreamstime.com/ilustra%C3%A7%C3%A3o-stock-estudante-dos-desenhos-animados-com-lotes-de-coisas-da-escola-image44759495>

13. dia

Négy alapelv

- Az építő egymásrautaltság
- Az egyéni felelősség
- Az egyenlő részvétel
- A párhuzamos interakció

Mindig kell mindnek teljesülnie!

Építő egymásra utaltság: ha az egyének vagy az egyes csoportok fejlődése pozitívan összefügg egymással;

Egyéni felelősség: Ha a közös jegy, amit kapunk mindnyájunk személyes teljesítményétől egyformán függ, én is, csapattársaim is tudjuk, hogy nemcsak magunkat, hanem egymást is lejárátjuk.

Egyenlő részvétel: A diákok azáltal tanulnak, hogy interakcióba lépnek egymással és a tananyaggal.

Párhuzamos interakció: A kooperatív tanulás során a tanulók között egyidejű interakciók zajlanak.¹

14. dia

Mi van a dobozban?

- Munkához szükséges eszközök: színes ceruza, filctoll, olló, ragasztó, cellux
- Kooperatív szerepek: mindig kiosztjuk őket, minden szerep szerephez jut, számkártyák
- Értékelő eszközök: egyéni, csoportos, minden óra után vagy következő óra elején
- **Csoportszabály!**

Forrás: <https://nafarherria.wordpress.com/2013/08/26/las-nuevas-formas-de-militancia-la-transformacion-de-los-partidos-iii/>

¹ Forrás: fejlesztok.hu/images/modszerek/kooperativ_techNIKAK.pdf

15. dia

Értékelő eszközök

Egyéni

	Ügyesen dolgoztam, nagyon kevés hibával!
	Sokat kellett gondolkodnom! Több hibát vétettem!
	Sok segítséget kértem! Jobban kell figyelnem!

Csoportos

Tantárgyak

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Forrás: <https://www.shutterstock.com/hu/search/smiley>
<https://www.catawiki.com/catalog/tokens-medals/types/commemorative-tokens/5579471-czechoslovakia-janosikov-dukat-1713>

16. dia

Szakértői mozaik

Mindenki válasszon egy számot!

- Az egyesek gyűljenek első asztal, gyűjtsék össze mit tudnak az építő egymásra utaltságról!
- Kettesek második asztal, gyűjtsék össze mit tudnak az egyéni felelősségről!
- Hármas asztal, gyűjtsék össze mit tudnak az egyenlő részvételről!
- Négyes asztal, gyűjtsék össze mit tudnak a párhuzamos interakciókról!
- Csoportokon belül ablak módszerrel dolgozzatok!
- „Füllentős” a szakértői csoport tagjai mi után elmondták, amit összegyűjtöttek, írjanak két igaz és egy hamis állítást az általuk feldolgozott alapelvről!

Beszámolók után, vissza a csoportokhoz, kérdéseket lehet feltenni az alapelvekkel kapcsolatban. Utána én kérdezek majd benneteket!

Diákkvartettel ellenőrzés

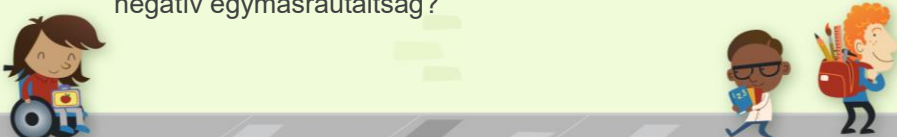
10 perc, maximum 15 az ablakra
5 perc a füllentősre
2-2 perc a csoport beszámolókra

17. dia

Diákkvartet kérdések

- Hogyan érhető el kooperatív csoportmunka során az egyenlő részvétel?
- Hogyan érhető el, kooperatív csoportmunka során a nagyobb órai aktivitás ?
- Mi történik, ha kooperatív csoportmunka során nem vesszük figyelembe az egyéni teljesítményeket az értékelésnél?
- Mit jelent a kooperatív csoportmunka során megjelenő negatív egymásrautaltság?

1. kérdés: 3. csoport: munkamegosztással, szerep leosztással
2. kérdés: 4. csoport: párokra osztás, egyenlő részvétel, szóforgó, csoportinterjú
3. kérdés: 2. csoport: megjelennek a potyautasok és az igavonók
4. kérdés: 1. csoport: versengést, ami az egyiknek nyereség, az a másoknak veszteség!

18. dia

Kerekasztal

- Mindenki saját színnel dolgozzon, írja fel a nevét, lap forogjon körbe!
- Sétáljunk át másik csoporthoz ellenőrizni! Felírni javítók nevét is!
- Vissza az eredeti csapathoz, nézd meg a javítást?

Forrás: <http://jatekbank.ro/>

Ellenőrzésnél csak egy pontot tegyél oda, ahol szerinted hiba van!

19. dia

20. dia

21. dia

22. dia

23. dia

24. dia

25. dia

Kincsvadászat

Egyénileg gyűjtsétek a feladatokat, de az idő végére együtt töltsétek ki a lapot!
Nem beszélhettek egymással!
2 perctek van a kincsvadászatra.
Most kaptok 1 percet, hogy dolgozzatok ki egy startégiát a lap kitöltésére! (újabb 2 perc a lapra)

Kép forrása: <http://torizzotthon.hu/ket-dudas-egy-csardaban-avagy-ujragondolt-paedeia-cafe-az-innovacio-sodrasaban/>

2 perc letelte után. Nézzük hány feladat került fel a közös lapra?

Második estben nézzük meg, mit sikerült kihozni belőle! ☺

26. dia

Értékelés

- Szakértői mozaik
- Ablak módszer
- Füllentős
- Kerekasztal
- Javítás kerekasztalban
- Kincsvadászat
- Osszátok szét a tallérokat!
- Töltsétek ki a táblázatot!

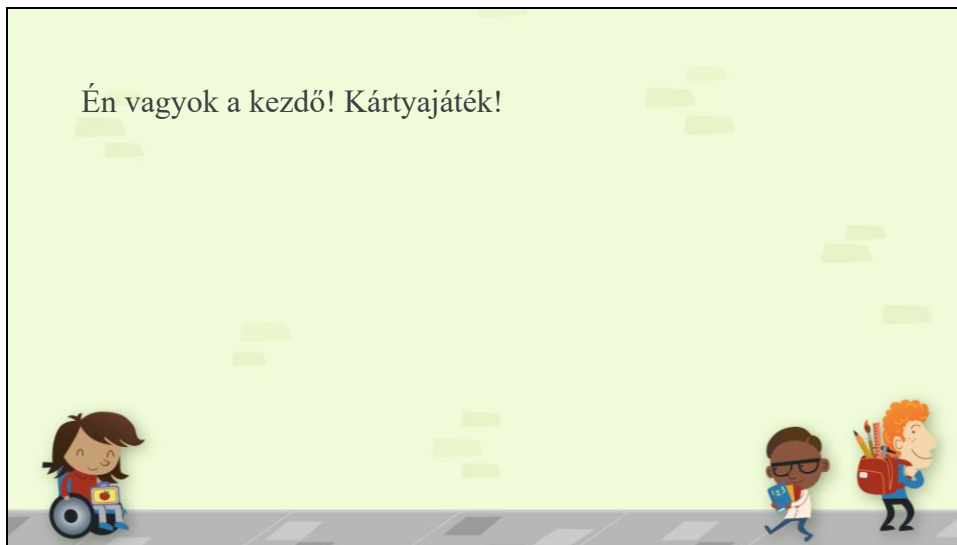

Vegyétek kézbe az értékelő kártyákat!

Mutassátok fel, hogy mennyire aktívan vetettek részt a következő feladatokban.

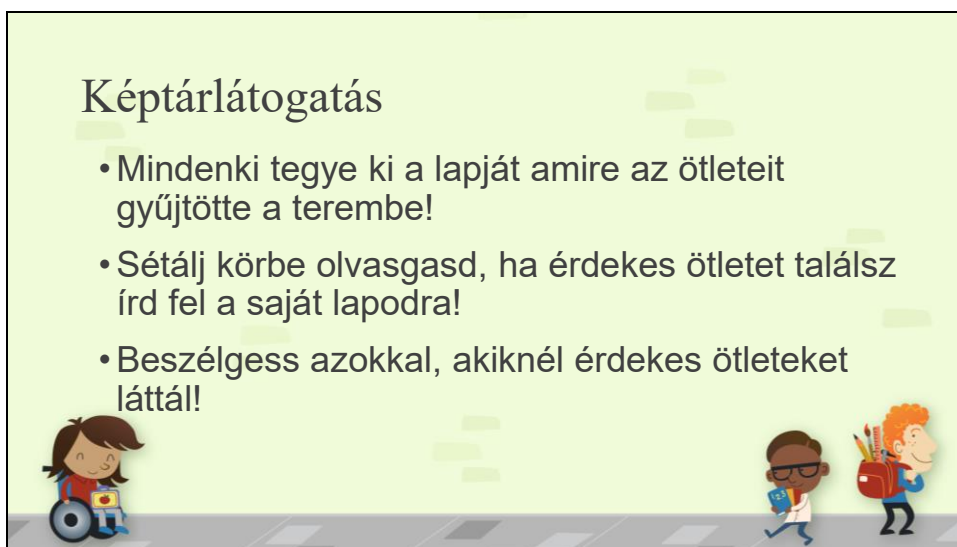

27. dia

Időkitöltő feladat

28. dia

2. melléklet

Tantárgyam: _____

Négy alapelv:

- Az építő egymásrautaltság
- Az egyéni felelősség
- Az egyenlő részvétel
- A párhuzamos interakció

kooperatív módszer	ötlet, amit láttam	ötlet saját tantárgyamhoz

3. melléklet

Felelősök feladatainak leírása

Kistanár/ Szóvivő:

Az osztály tagjai előtt felolvasod a csoport munkáját.

Bemutatod az elért eredményeket.

Ellenőrizned kell, hogy mindenki megértette-e a feladatot!

Meg kell szervezned a feladat elvégzésének sorrendjét!

Elosztod a munkát (Te mondd meg, kinek mit kell tennie)!

Irányítod a munkát!

Te tartod a kapcsolatot a tanárral.

Felelős vagy azért, hogy mindenki részt vegyen a munkában.

Eszközfelelős:

Végig gondold társaiddal, hogy mire lesz szükség a feladat megoldása során.

Elhozod a szükséges eszközöket.

Elpakolsz, rendet teszel a csoport után.

Vigyázol az eszközök épségére!

Írnok:

Le kell írnod a csoport eredményeit!

Te írod le a csoport közös beszámolóját.

Áttekinthető, szép munkára törekedj!

A helyesírás a csoport felelőssége!

Időfelelős:

Be kell osztanod az időt!

Figyelmeztetned kell a többieket az idő pontos betartására!

Megmondod, melyik részfeladatra mennyi idő jut.

Rend és csend felelős:

Ügyelsz arra, hogy ne legyen veszekedés és hangoskodás!

Bátorítod a többieket a feladat megoldásában való részvételre.²

² <http://meixner-egymi.ucoz.hu/koop.pdf>

4.melléklet

1. Az építő egymásrautaltság

Az építő egymásrautaltság a kooperatív tanulás első alapelve. Építő egymásrautaltságról akkor beszélünk, ha az egyének vagy az egyes csoportok fejlődése pozitívan összefügg egymással; ha az egyik diák fejlődéséhez szükséges a másik diák fejlődése, ha az egyik csoport sikere egy másik csoport sikerétől függ. Az építő egymásrautaltságnak erős és gyenge változata van. Ha az egész csoport sikere mindegyik tag sikerének a függvénye, vagyis egy tag „bukása” mindenki „bukását” jelenti, akkor az egymásrautaltság nagyon erős. Ekkor a csoporttagok maximálisan motiváltak társaik sikerében. Ha például a csoport siker annak a függvénye, hogy minden egyes csoporttagnak sikerült-e 80 százalék fölött teljesítenie, logikus, hogy mindenkinek érdeke, hogy valamennyien teljesítsenek. Megváltozik a helyzet, ha a csoport átlagának kell 80 százaléknak lennie, és van két olyan diák a csoportban, aki rendszeresen 100 százalékot teljesít. Ebben az esetben senki sem fog aggódni, ha akad olyan diák, aki 80 százalék alatt teljesít. Nyilvánvaló, ha olyan esetekben, amikor a csoport sikere egyenlő mértékben függ minden tagtól, erős építő egymásrautaltság érvényesül. Akkor viszont, ha a tagok hozzájárulása nem ugyanannyit nyom a latba - az építő egymásrautaltság gyenge. Ezekben az esetekben kisebb a valószínűsége, hogy a gyengébb teljesítményt nyújtó tagok megfelelő bátorítást kapnak. Látjuk, hogy az építő egymásrautaltság minősége jelentős mértékben befolyásolja a csapattagok egymás iránt tanúsított segítő és bátorító magatartását. Az egymásrautaltság erősödésével a kooperatív magatartás is fejlődik.

Az építő egymásrautaltság kialakítható a megfelelő feladatszerkezetekkel (adott az osztály és a csapatcél, munkamegosztás van a csapatban, a segédanyag mennyisége korlátozott, az érvényben lévő szabályok értelmében az egyes csapatok nem dolgozhatnak a következő feladaton, amíg minden egyes tag be nem fejezte a saját feladatát). Építő egymásrautaltság létrehozható megfelelő értékelési módszerekkel is. Például a csapatpontszám a tagok pontszámának átlagával lehet azonos, vagy azon csapattagok pontjainak a számával, akik egy előre meghatározott kritériumot már teljesítettek. A pontszám megállapításának további lehetséges módjai: 1. a tagok befejezett munkái közül véletlenszerűen kiválasztunk egyet, és ennek a pontszámát nevezzük ki a csapat pontszámának, 2. a csapatban elért legalacsonyabb pontszámot tesszük meg a csapat pontszámának. Építő egymásrautaltság kialakítható még a szerepek, a célok, a segédanyagok megfelelő alkalmazásával is. Az építő egymásrautaltság kialakulásával párhuzamosan születik meg a diákokban a kooperatív viselkedésre készítő bajtársiasság érzése is.

A negatív egymásrautaltság versengést szül. Ami az egyiknek nyereség, a másinak veszteség. Negatív egymásrautaltság legalább annyiféleképpen alakítható ki, mint építő. Ha az osztályátlaghoz viszonyítva osztályozunk, ha csak egy-két dolgot emelünk ki a sok közül „ez a legjobb” felkiáltással, ha a jelentkezők közül mindig csak egyet szólítunk fel, negatív egymásrautaltságot hozunk létre. Ilyenkor a tanár azzal, hogy elismer egy diákot, csökkenti a többi diák esélyeit az elismerésre, s ez a diákok versengő viselkedését eredményezi. Ha tudható, hogy csak az Öt legjobb dolgot emeli ki a tanár, nem fogok a társaimnak segíteni, hiszen ezáltal a saját esélyeimet csökkentem. Az egymásrautaltság teljes hiányában individuális módszerről beszélünk. Ilyenkor semmiféle összefüggés nincs a különböző személyek eredményei között. Ezt szemlélteti az a példa, amikor mindenki a maga könyvében, a maga tempójában, a többiekétől teljesen függetlenül dolgozik; érdemjegyeik is teljesen függetlenek mindenki másétól. A diákok az ilyen helyzetekben hajlamosak a versengésre. Ugyanis egyáltalán nem biztos, hogy mindenki a legjobb jegyet kapja. Azok a diákok, akik jó jegyet kapnak, bizonyos előnyöket élveznek azokkal szemben, akik rosszabbat. A jó jegyet szerző diákok, noha sikerük nem másnak a kárára született, mint ahogyan az a versenyztető helyzetekben, mégis a gyengébben teljesítőket sikertelennek tüntetik fel.

2. Az egyéni felelősség

Az egyéni felelősségtudat nagyban hozzájárul a kooperatív tanulási módszerek sikeréhez. Ez a második alapelv. Az olyan módszerek, amelyek csoportcélt tűznek ki és csoportos értékeléssel jutalmaznak, de nem teszik az egyes diákokat felelőssé azért, hogy hozzájárulnak-e a közös cél eléréséhez, nem hoznak javulást a tanulási teljesítményben.

Az egyéni felelősségvállalásnak a feladat tartalmától és az alkalmazott kooperatív módszertől függően több formája is lehet. Az egyik az ún. „pontfelelős” módszer: A csapat valamennyi tagja egyedül megír egy tesztet, majd a csapat eredményét a tesztpontok összeadásával vagy átlagolásával számítjuk ki. A diákok tudják, hogy ki milyen mértékben járult hozzá a csoport sikeréhez a saját pontszámával, és azt is tudják, illetve érzékelik, hogy azért csak saját maguk tehetők felelőssé. Másik járható út az, ha tagok azonos témán dolgoznak, de munkamegosztás van közöttük, és mindenki egy részfeladatért a felelős. Ezt nevezzük a „részben felelős” módszernek. A diákok úgy is viselhetik a közös felelősség egy részét, ha a csapat által befejezett munkát részfeladatonként osztályozzuk, tehát mindenki a feladat pontosan meghatározható részéért vonható felelősségre. Olyan szabályt is hozhatunk, amely szerint a csapat addig nem foghat hozzá a soron következő feladat megoldásához, amíg az előző feladat ráeső részét ki-ki meg nem oldotta. Bármelyik formát is választjuk a személyes felelősség kifejezésének, minden esetben fontos, hogy a csapat egyes tagjainak teljesítményét a csapat többi tagja is pontosan ismerje.

Ha nem vesszük figyelembe az egyéni teljesítményeket az értékelés során, könnyen „potyautasokká” vagy „igavonókká” válhatnak a tanulók. Potyautasnak hívjuk az olyan diákot, aki elfogadja ugyan az osztályzatot, de kisujját sem mozdítja az ügy érdekében. Az igavonó - ezzel éppen ellentétben - jóval többet dolgozik, mint amennyi a saját feladata volna. Nyilvánvaló, hogy ha tagja vagyok egy csapatnak, amely a munka végeztével közös jegyet kap, és nem szorongat a személyes elszámoltatás legenyhébb formája sem, akkor személyiségetől függően alakítok ki stratégiát. Ha jófejű diák vagyok, hamar belátom, hogy a folyamatos magas színvonalért, vagyis a jó jegyekért, a legegyszerűbb, ha magam csinálom meg mindent. Ha nem vagyok lángész, akkor még hamarabb rájövök, mint jól tanuló társam, hogy egyszerűbb és biztosabb sikert jelent, ha ők dolgoznak helyettem. Az egyéni felelősség megjelenésével egy csapásra megváltozik minden. Ha a közös jegy, amit kapunk mindnyájunk személyes teljesítményétől egyformán függ, én is, csapattársaim is tudjuk, hogy nemcsak magunkat, hanem egymást is lejárátjuk. A fenti gondolatmenet világosan rámutat, hogy a csoportos tesztelést miért csak elvétve, gyakorlasként érdemes alkalmazni. A személyes felelősség nemcsak a tananyag elsajátítása érdekében fontos. Ha például a tanár az óra elején jelzi a diákoknak, hogy az óra végén mindenkinek fel kell sorolnia néhány olyan témába vágó ötletet vagy elgondolást, amelyet másoktól hallott az órán, kisebb a valószínűsége annak, hogy mindenki egyszerre csacsog és senki sem figyel. Hiszen mindenkinek egyéni felelőssége, hogy figyeljen a többiekre.

3. Az egyenlő részvétel

A részvétel szerves része a tanulási folyamatnak. A diákok azáltal tanulnak, hogy interakcióba lépnek egymással és a tananyaggal. A siker receptjének elengedhetetlen alkotóeleme a részvétel, ami az egész osztály sikerének titka. Ha nem készítjük megfelelően elő, magától nem jön létre az egyenlő részvétel. Előzetes átgondolás hiányában, ha megengedjük az önkéntes részvételt, egy kellően heterogén csoportban, az egészen biztosan egyenlőtlen részvételt eredményez.

Az egyenlő részvétel és az egyidejű interakció nem azonos fogalmak. Annak eldöntésére, hogy éppen egyidejű interakciók zajlanak-e, fel kell tenni magunkban a kérdést: „Az adott pillanatban az osztály hány százaléka aktív résztvevője az eseményeknek?”. De ugyanakkor azt is meg kell vizsgálni, hogy egyenlő arányú-e a részvétel. Jó, ha feltesszük azt a kérdést is, hogy: „Mennyire egyenrangú a részvétel?”. Párban végzett munka során a párhuzamosság kritériuma teljesül (a tanulók 50 százaléka fejezi ki gondolatait egy időben), de a részvétel egyenlőségének feltétele nem valósul meg (a legtöbb párosban általában az egyik fél jóval többet beszél, mint a másik). A hagyományos módszerek egyenlőtlen részvételt eredményeznek. Az olyan próbálkozások, melyek az osztály minden tagját megpróbálják egy központi megbeszélésbe bevonni, vagy a tipikus „kérdetek, és az egész osztály felel” módszer kizárólag a jól tanuló, kellően extrovertált diákok részvételét eredményezik. Mi történik a félénk, introvertált, vagy az egyszerűen csak rosszabbul tanuló diákokkal? Nekünk nevelőknek az egész osztály egyformán fontos kell, hogy legyen. Annak a megszokott és széles körben alkalmazott módszernek, mely azon alapul, hogy a jelentkező diákok valamelyikét szólítjuk fel, az a nagy buktatója, hogy épp olyanokat szólítunk fel, akiknek épp a legkevésbé van erre szükségük, míg a leginkább rászorulókat a háttérbe szorítjuk. Hiszen mindig ugyanazok a diákok jelentkeznek.

Az egyenlő részvételt általában két módon lehet elérni: szereposztással vagy munkamegosztással. A szereposztás részvételi normákat alakít ki. A diákok ugyanis nemcsak megkapják a lehetőséget a szereplésre, de azt is elvárják tőlük, hogy hozzájáruljanak az óra menetéhez. Az általában alkalmazott csoportos vitákból hiányzik mind az szereposztás, mind a munkamegosztás, ami a legtöbb csoportban egyenlőtlen munkamegosztást eredményez. A részvétel egyenlőbbé tétele érdekében a csoportos megbeszéléseket felcserélhetjük olyan módszerekkel, mint a „szóforgó” vagy csoportinterjú, melyek szereposztást eredményező módszerek. Megoldást kínálnak az olyan módszerek is, melyek a munkamegosztás elvén működnek.

A munkamegosztás leginkább feladatkörök kialakításával érhető el (például az egyik diák a kérdéses történelmi személyiség korai életpályájának néz utána, a másik a tanulmányait gyűjti össze, a harmadik a család életéről keres anyagot). Másképpen ugyan, de szintén munkamegosztást jelent a „működtető” szerepkörök kialakítása (például a témafelelős, az időfigyelő, a szószóló, a „csendkapitány” stb.). Fontos tudnunk, hogy a működtető szerepkörök a tananyag szempontjából nem biztosítanak egyenlő részvételt.

A munkamegosztás sok kooperatív tanulás foglalkozásmodellnek a központi kulcseleme (lásd mozaik, partnerek módszer). A munkamegosztás mindenkit a feladat egy részletéért tesz felelőssé. Minden egyes diáknak felelősséget kell vállalnia partnere, csapattársai vagy osztálytársai előtt a neki leosztott feladatréssért. Mindazon túl, hogy a munkamegosztás erősíti a személyes felelősséget, még a részvételt is kiegyenlítettebbé teszi azzal, hogy mindenki a feladatnak más, de nagyjából egyenlő nagyságú részét oldja meg. A diákok képességei között meghúzódó különbségek miatt sokszor azonban tanácsosabb a képességek szerinti, mintsem az egyenlő szétosztásra összpontosítani. A részvétel szoros összefüggést mutat a sikerrel. Az aktív részvételt tanúsító diákok nagyobb valószínűséggel élvezik az egész folyamatot, és nagyobb valószínűséggel is tanulnak.

4. A párhuzamos interakció

A kooperatív tanulás során a tanulók között egyidejű interakciók zajlanak. Ez az egyik eredménye, ami miatt a kooperatív tanulás hatékonyabb, mint a hagyományos oktatás. A hagyományos módszereket alkalmazó tanórán legtöbbször csak egy ember beszél egyszerre, aki általában a tanár, néha a diák is szót kap, amikor a tanár őt szólítja. Ez az ún. „egy szálon futó módszer”, hiszen az egyes szereplők egymás után „lépnek színre”. Az egy szálon futó módszer nem elég hatékony, hiszen az egy diákra eső aktív részvételi idő nagyon rövid.

Vizsgáljuk meg az egy szálon futó módszert, és nyomban világossá válnak a hagyományos tanítási módszerek kudarcának okai. Az iskoláról készült legnagyobb felmérést John Goodland végezte 1984-ben, és arra a megállapításra jutott, hogy az órák 80 százalékában a tanárok beszélnek. Mivel a fennmaradó idő egy része a fegyelmezéssel és szervezéssel telik, ezért kevesebb, mint 20 százalékában beszélhetnek a diákok. Először nem tűnik kevésnek, hogy 50 percből 10 percig aktívak. De ha meggondoljuk, hogy ebben a 10 percben ún. „sorba kapcsolt”, egy szálon futó módszert alkalmazunk, vagyis a tanár egymás után szólítja fel a diákokat, s ha elosztjuk a 10 percet az átlagos osztálylétszámmal (30 fő), akkor már csak 20 másodperc jut egy tanulóra. Nem csoda, hogy a frontális módszerrel tanított diákok többsége unatkozik. 20 másodpercet beszélhetnek, míg a fennmaradó 49 perc 40 másodpercben mások, többnyire a tanár beszédét kell hallgatniuk.

Hasonlítsuk ezt össze a párhuzamos interakciót alkalmazó kooperatív tanulással! A kooperatív tanórákon a tanár sosem venne el 40 vagy 50 percet a diákoktól azzal, hogy ő beszél. Az összehasonlítás kedvéért tegyük fel, hogy a kooperatív órákon is csak 10 perc jut a diákokra. Ha az egymás utáni interakciók helyett párhuzamos interakciós óravezetést alkalmazunk, például a tanulókat párokba osztjuk, akkor egyszerre az osztály fele beszélhet. Így az egy főre jutó idő 20 másodpercről 5 percre nő, s ez az előbbinél éppen tizenötször több. A fennmaradó 5 perc is aktívabb részvétellel telik, mint az előző esetben, hiszen a tanulók sokkal jobban bevontak, hogyha valaki közvetlenül szól hozzájuk, mintha a terem egy távoli pontján valaki éppen a tanárral beszélget. Lényegében, ha minden más feltétel azonos, akkor a páros munka jobb, mint a csoportmunka, az pedig hatékonyabb a frontálisnál. A kisebb csoportok jobban működnek, mint a nagyobbak.

Ha azt akarjuk eldönteni, hogy az osztályban a munka során éppen egyidejű interakciók zajlanak-e, fel kell magunkban tenni a kérdést „Az adott pillanatban az osztály hány százaléka aktív résztvevője az eseményeknek?” A pármunka során az adott pillanatban a párhuzamosság kritériuma teljesül (a tanulók 50 százaléka fejezi ki gondolatait egy időben). Azonban, ha az egész órai részvételt tekintjük, nem mondhatjuk, hogy minden tanuló a tanulási idő felében aktívan vett részt a munkában, ugyanis a legtöbb párosban általában az egyik fél jóval többet beszél, mint a másik. A kooperatív tanulási technikák között arra is találunk megoldást, hogy a pár mindkét tagja egyformán vegyen részt a munkában. Ilyenek például: a párok között megosztott idő módszere, ahol először a pár egyik, majd másik tagja szerepel előre meghatározott ideig; vagy a páros forgószínpad módszer, ahol a pár tagjai felváltva neveznek meg dolgokat, vagy nyilvánítják ki ötleteiket. A csoportmunka során akár a szóforgók, akár a csoportos interjúk alkalmasak arra, hogy az órákon a tanulóknak lehetősége legyen az aktív részvételre.³

³ Forrás: fejlesztok.hu/images/modszerek/kooperativ_technikak.pdf

5.melléklet

1:

2:

3:

4:

Közös megállapodás

1:

2:

3:

4:

1:

2:

3:

4:

1:

2:

3:

4:

6.melléklet

Válasz egy szint magadnak, amivel a feladatlapon dolgozni szeretnél! Írd fel ezzel a színnel a neved! Majd szóforgóban oldja meg a csoport a feladatot!

Kitöltők neve:

Javítók neve:

Írd fel a következő számokat!

Kétezer-ötszáznegyvenegy _____

húszezer-háromszáznyolcvan _____

kétezer-ötven _____

húszezer-háromszáznyolc _____

hétszázkétezer-kétszázhet _____

kilencezer-kilencvenkettő _____

kilencvenkilencezer-kilencszázkettő _____

kilencszázezer-kilencszázkilencvenkettő _____

Írd le betűkkel a következő számokat!

1111 _____

3030 _____

2518 _____

802 _____

9907 _____

52038 _____

50005 _____

5058 _____

61001 _____

73073 _____

212212 _____

3030303 _____

7.melléklet

Nevem:.....

osztályom:.....

Keresd meg a teremben a jelekhez tartozó feladatokat! Old is meg azokat, az eredményeket írd be az ellenőrző lapra!

	Írd fel az ellenőrző lapra, hogy milyen mértékegységgel mérnéd a szoba hosszúságát?
	Írd fel az ellenőrző lapra, hogy milyen mértékegységgel mérnéd a sportpálya területét?
	Írd fel az ellenőrző lapra, hogy milyen mértékegységgel mérnéd Budapest – Szolnok távolságát?

	Írd fel az ellenőrző lapra, hogy milyen mértékegységgel mérnéd Heves megye területét?
	Írd fel az ellenőrző lapra, hogy milyen mértékegységgel mérnéd meg a könyvespolc szélességét?
	3 és fél m =dm
	500 cm = 5000.....
	m ² = 200dm ² =cm ²
	negyed m ² =dm ² = 2500.....
	Mekkora a téglalap kerülete és területe, ha a = 18 dm b = 70 cm?

8.melléklet

Varázsdoboz – a kooperatív módszer használatának alapjai

Szegedi Ágnes-Tarczal-Márta Edit

A kooperativitás négy alapelve

Párhuzamos interakciók Az együttműködés során egyidejű interakciók zajlanak. Az egy főre jutó aktív idő sokszorosára nőhet pl. párhuzamos óravezetést alkalmazunk, a tanulók párokban dolgoznak, az osztály fele egyszerre beszélhet.

Egyéni felelősség Az értékelés egyéni haladási ütem szerint történik. A csoport munkáját az egyéni teljesítmény alapján kell értékelni.

Építő egymásrautaltság Az egyének vagy csoportok fejlődése szorosan összefügg egymással. A feladatok eszközök, célok stb. szükségessé teszi az egymásra utaltságot,

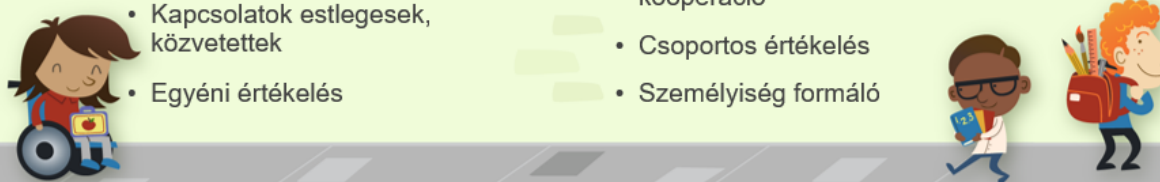
egymás tudásának, munkájának kiegészítését. A csoport tagjai érdekeltek egymás sikerében.

Egyenlő részvétel Akkor lehet egyenlő részvételt biztosítani, ha a munka megosztása differenciálással párosul. A különböző nehézségi fokozatok, szintek közül a legmegfelelőbbet kapja minden gyerek. Ha az alapelvek közül bármelyik nem valósul meg, akkor csak csoportmunkáról beszélünk.

Csoportmunka kooperatív csoportmunka összehasonlítása

Csoportmunka vagy kooperatív csoportmunka

Csoportmunka	Kooperatív csoportmunka
• Azonos feladat • Elszigetelten, önállóan • Nincs megbeszélés, elosztás, egyeztetés • Egyéni feladat, teljesítmény • Kapcsolatok estlegesek, közvetettek • Egyéni értékelés	• Feladatokat egymással kapcsolatot teremtve hajtják végre • Kapcsolat rendezett, tartalmas, célszerű • Csoporton belüli munka megosztás • Előtérbe kerül a kommunikáció, kooperáció • Csoportos értékelés • Személyiség formáló

Felelősök feladatainak leírása

Kistanár/ Szóvivő:

Az osztály tagjai előtt felolvasod a csoport munkáját.

Bemutatod az elért eredményeket.

Ellenőrizned kell, hogy mindenki megértette-e a feladatot!

Meg kell szervezned a feladat elvégzésének sorrendjét!

Elosztod a munkát (Te mondod meg, kinek mit kell tennie)!

Irányítod a munkát!

Te tartod a kapcsolatot a tanárral.

Felelős vagy azért, hogy mindenki részt vegyen a munkában.

Eszközfelelős:

Végig gondolod társaiddal, hogy mire lesz szükség a feladat megoldása során.

Elhozod a szükséges eszközöket.

Elpakolsz, rendet teszel a csoport után.

Vigyázol az eszközök épségére!

Írnok:

Le kell írnod a csoport eredményeit!

Te írod le a csoport közös beszámolóját.

Áttekinthető, szép munkára törekedj!

A helyesírás a csoport felelőssége!

Időfelelős:

Be kell osztanod az időt!

Figyelmeztetned kell a többieket az idő pontos betartására!

Megmondod, melyik részfeladatra mennyi idő jut.

Rend és csend felelős:

Ügyelsz arra, hogy ne legyen veszekedés és hangoskodás!

Bátorítod a többieket a feladat megoldásában való részvételre.

Foglalkozáson előkerült feladatok leírása

Szakértői mozaik

Több csoport munkáját hangolja össze. A, B, C, D jeleket kapnak a csoporttagok. Az új ismeretet tartalmazó szöveget négy részre osztjuk. A csoport minden tagja más szövegrészt kap. Egyénileg elolvassák, tanulmányozzák a szöveget. Majd az azonos betűjelűek összeülnek, megbeszélik a tananyagot, közös vázlatot készítenek. Ezután mindenki visszamegy a csoportjába, és megtanítja a saját feldolgozott anyagát.

Ötletróham

A módszer a csoporton belüli ötletek összegyűjtésére szolgál. Mindenki elmondhatja gondolatát, véleményét. A felvetett problémára szabadon lehet asszociálni. Az ötleteket írásban rögzítik, majd következik a lényeges gondolatok kiemelése, megbeszélése. A szélsőséges ötletekből végső megoldás lesz. A módszer fejleszti az asszociációs képességet, bővíti az ismereteket.

Szóforgó

Kifejezések, fogalmak összegyűjtésére, irányított kommunikációra alkalmas módszer. A csoporttagok egymás után, előre megállapodott sorrendben mondják a szavakat, fogalmakat, tulajdonságokat az adott témában. Egyszerre egy érvet, szót, kifejezést, gondolatot stb. mondhatnak. Így mindenki sorra kerül, nem alakul ki dominancia a csoportban.

Csoportszóforgó

A csoportok a szóforgó szabályai szerint beszámolnak az adott feladatról, kérdésről.

Kerekasztal módszer

Információgyűjtés írásban a szóforgó szabályai szerint. Lehet gyűjteni szavakat megadott szempont, téma alapján, számokat, szabályokat stb. A tempót szabályozhatjuk pl. passzolás, adott idő stb. Nehezítés: ha több papír megy körbe hasonló, esetleg más feladattal.

Ablak (Strukturált rendezés)

Ismeretek rendszerezésére, összefoglalására használatos módszer. Többféle variációja lehetséges. Egy lap közepére rajzolunk egy négyzetet. A négyzet csúcsait összekötjük a lap sarkaival (lehet forgóban is). az egyes részeket megszámozzuk (1, 2, 3, 4, a középső rész üresen marad). A megfelelő számmal ellátott részbe jegyzi fel a csoport azt a véleményt, dolgot, tényt, tulajdonságot, amit 1, 2, 3, illetve 4 csoporttag gondol. A középső részbe a konszenzussal hozott csoportvélemény kerül. Bármely tantárgy keretében használhatjuk.

Diákkvartett

Négy lépésből álló ellenőrző módszer. A csoport minden tagja kap egy számot. 1. A tanár feltesz egy kérdést vagy ad egy utasítást. 2. A csoporttagok megbeszélik/kidolgozzák a választ. Minden csoportagnak el kell sajátítania az ismereteket. 3. A diákok egymást ellenőrzik, hogy mindenki tudja-e a helyes választ. 4. A tanár véletlenszerűen választ egy számot (ha kell csoportot is). Akinek a számát kihúzza, az lesz a válaszadó.

Források:

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_szvegfeldolgozs_elmlete_s_gyakorlata_als_tagozato_n/613_kooperativ_mdszerek_tehnikk_feladatlersok.html

<http://ovodaivilag.hupont.hu/32/kooperativ-modszerek#ixzz5KIbQqsts>

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_szvegfeldolgozs_elmlete_s_gyakorlata_als_tagozato_n/6122_a_csoportok_megszervezse_szepek_a_csoportban.html

http://fejlesztok.hu/images/modszerek/kooperativ_tehnikak.pdf